

Кárosítók

Repce károsítói

Автор(и): доц. д-р Недялка Палагачева, Аграрен университет в Пловдив; проф. д-р Янко Димитров, Аграрен университет в Пловдив

Дата: 02.04.2023 *Брой:* 4/2023

A repce, mint olajnövény, jelentős előnyei mellett számos kártevő faj gazdanövénye is, amelyek egyes években tömegesen szaporodhatnak és jelentős gazdasági károkat okozhatnak. Emiatt kiemelt fontosságú a repcevetésre szánt terület fitoszociális állapota. A repcetáblákon és azok környékén kötelező a káposztafélék gyomlának elpusztítása, amelyek táplálékforrást jelentenek a káposztafélék bolháira, a repce-levélbolha és egyéb kártevők számára.

A növények biológiai potenciáljának megnyilvánulásához és fejlődéséhez nagyon jó talajművelés, megfelelő vetésforgó, a *Brassicaceae* család fajaitól való térbeli elkülönítés betartása, optimális mélységben és időben

történő vetés egészséges magvakkal szükséges. Az optimális tápanyag-ellátás fenntartása érdekében fontos a kiegyensúlyozott nitrogén-, foszfor- és kálium-trágyázás, a rezisztens fajták használata és a növények közti vetés. A kártevők elleni védekezést csapdák elhelyezésével végzik a repcemagormányos, a *Ceuthorynchus* nemzetségbeli szárormányosok és a hüvely-bibircsóka megjelenésének kezdetének megállapítására, valamint sárga tálcák elhelyezésével a növények magasságában a repcetáblák belsejében. Időben és magas szinten végrehajtva ezek az intézkedések biztosíthatják az optimális sűrűségű állományt.

A repce hosszú vegetációs időszakú növény – 280–320 nap, ezért a növényvédelmi intézkedéseket a fejlődés fenológiai szakaszához kell igazítani.

Fekete káposztabolha (Phyllotreta atra L.)

Ősszel, a sziklevelek és rozetta képződés szakaszában jelentős kárt okoznak a *Phyllotreta* nemzetségbe tartozó káposztafélék bolhái: a fekete káposztabolha (*Phyllotreta atra* L.), a hullámos csíkos káposztabolha (*Phyllotreta undulata* Kutsch.).

A fekete káposztabolha által okozott kár

Meleg és száraz időjárásban tömegesen szaporodnak, megtámadják a fiatal és lágy leveleket, aminek következtében a károsított növények szitaféleképpen lyuggatottnak tűnnek és kiszáradnak. A kártevők jelentős kárt okoznak ősszel, ami a növényekben a tápanyagok gyenge felhalmozódásához vezet, amelyek szükségesek a téli szélsőséges körülmények leküzdéséhez.

Repce-levélbolha (Psylliodes chrysocephala L.)

Ugyanebben az időszakban jelennek meg a repce-levélbolha (*Psylliodes chrysocephala L.*) imágói is. A nyári diapauzába esett imágók a repce kelésekor aktiválódnak és kerek lyukakat rágnak a levelekbe és szárukba. A kár jelentős száraz és meleg időjárásban. A megtámadott növények fejlődésben lemaradnak.

A repce-levélbolha lárvái által okozott kár

A lárvák egy része ősszel, más része tavasszal kel ki. Az ősszel kikelt lárvák a levélnyelekbe fúrnak és azok belsejét táplálkozzák. Párhuzamosan velük a repce-levéldarázs (*Atalia rosae* Christ.) és a repce-levélbogár (*Entomoscelis adonidis* Pall.) károsítása is megfigyelhető. Gazdaságilag jelentősebbek a repce-levéldarázs harmadik generációjának ál-hernyói által okozott károk. Ezek különálló helyeken lekaparják az alsó epidermist, majd később perifériás táplálkozási kárt okoznak a leveleken. Tömeges szaporodás esetén csak a főér marad érintetlen. A károsított növények elpusztulnak és az állományok már ősszel veszélybe kerülnek. Meleg ősz és elhúzódó szárazság esetén ennek a kártevőnek a károsítása jelentős, mivel a gyökerek nem képesek fenntartani a növények turgorját. Az első őszi esőzések után a repce-levélbogár imágói a repceterületekre vándorolnak és a leveleken táplálkoznak.

Repce-levéldarázs (*Atalia rosae* Christ.)

A *Phyllotreta* nemzetségbe tartozó káposztafélék bolháinak, a repce-levéldarázsnek, a repce-levélbolhának és a repce-levélbogárnak a sűrűségét a mintaterület módszerével rögzítik. Amikor 2 egyed/m² repce-levélbolha, 2–3 egyed/m² repce-levéldarázs és 3–5 egyed/m² talajbolha sűrűség állapítható meg, széles spektrumú aktivitású és hosszú maradóhatású termékekkel kell kezelni, mint például: deltametrin (Deka EC, Deka EC, Desha EC, Dena EC, Poleci, Decis – 30 ml/da; Decis 100 EC – 5 ml/da, Meteor – 60–80 ml/da), cipermetrin (Cyperkil 500 EC,

Citrin Max, Cypret 500 EC, Poli 500 EC – 5 ml/da). A káposztafélék bolháinak megjelenése és szaporodása előre jelezhető a káposztafélék gyomjain, a pásztortáska (*Capsella bursa-pastoris*) és más fajokon, amelyek köztes gazdaként szolgálnak.

Tavasszal, az időjárás felmelegedésével, az átlagos napi hőmérsékletek emelkedésével a repce folytatja fejlődését és elkezdi kialakítani a főszárat. Ekkor folytatódik a káposztafélék bolháinak és a repce-levélbolhának a károsító tevékenysége. A repce agroönózisban megtalálható a díszes káposztapoloska (*Eurydema ornata* L.) és a közönséges káposztapoloska (*Eurydema oleraceum* L.). A poloskák imágói és nimfái nedveket szívnak a levelekből, levél- és virágszárakból, valamint hüvelyekből, aminek következtében a táplálkozási helyeken fehér foltok keletkeznek.

Tavasszal a nagy káposztalepke (*Pieris brassicae* L.), a kis káposztalepke (*Pieris rapae* L.) és a káposztaraszoló (*Mamestra brassicae* L.) hernyói is megfigyelhetők. Ezek főként a leveleket károsítják, lyukakat rágnek beléjük. Amikor a gazdasági küszöbérték feletti sűrűség állapítható meg, szelektív rovarölő szerekkel történik a kezelés.

A rügyképződés, virágzás és hüvelyképződés szakaszában a következő kártevők jelentkeznek: a virágormányos (*Meligethes aeneus* F.), a szőrös virágbogár (*Tropinota hirta* Poda), a *Ceutorhynchus* nemzetségbe tartozó szárormányosok: a repceszár-ormányos (*Ceutorhynchus napi* Gyll.), a fehérfejű repceormányos (*Ceutorhynchus pallidactylus* Marsh) (szinonim neve *Ceutorhynchus quadridens*), a repcemagormányos (*Ceutorhynchus assimilis* Payk.), a káposztatetű (*Brevicoryne brassicae* L.) és a repcehüvelybibircsóka (*Dasyneura brassicae* Winn.).

Virágormányos (M. aeneus)

A virágormányos (*M. aeneus*) évente jelen van a repcetáblákon és egyes években tömegesen szaporodik. A repcetáblákon a virágrügyek kialakulása után azonnal megjelenik és a virágzás végéig ott található. A lárvák és imágók a fel nem nyílt virágrügyekkel táplálkoznak, elpusztítva a porzókat és a szirmleveleket. A károsított virágokból kialakult hüvelyek csigavonalúvá válnak. 2–4 egyed/növény kártevősűrűség esetén a faj tömegesen szaporodhat. Ez heti monitorozást tesz szükségessé.

A virágormányos által okozott kár

A virágormányos károsítása az állomány periferiájáról indul és halad a belseje felé. Ezért ajánlott permetezni, amikor 1–2 egyed/m² és 15–20% fertőzött növény sűrűség állapítható meg, és csak az állomány szélén – 10–12 m széles sávban, hosszabb hatóidejű rovarölő szerekkel. Ezeknek a perifériás kezeléseknak a végrehajtásával akadályozzák a virágormányos bevándorlását az állomány belseje felé, miközben arra törekednek, hogy megőrizzék a hasznos fajokat, a természetes beporzókat és a méheket, amelyek ekkor még alacsonyabb sűrűségben vannak. A perifériás kezeléseknak önálló helyet foglalhatnak el ennek a fajnak az ellenőrzésére irányuló intézkedések összrendszerében. Ismert, hogy az imágók nagy része először a gyomnövényzet felett mozog, majd a tábla szélein telepszik le, és csak később vándorol a blokk belseje felé.

A virágormányos ellenállása a használt aktív vegyi anyagokkal szemben megnehezíti sikeres ellenőrzését. Ezért ajánlott különböző vegyi csoportokba tartozó termékeket használni. Hazánkban engedélyezett rovarölő szerek: cipermetrin (Cyberkil 500 EC, Citrin Max, Cypret 500 EC, Poli 500 EC – 5 ml/da), cipermetrin + piperonil-butoxid (Masan – 25 ml/da), deltametrin (Meteor – 60–80 ml/da).